

VELKOMMEN

Til

LEKA

SEVERDIGHETER OG PRAKTISKE OPPLYSNINGER

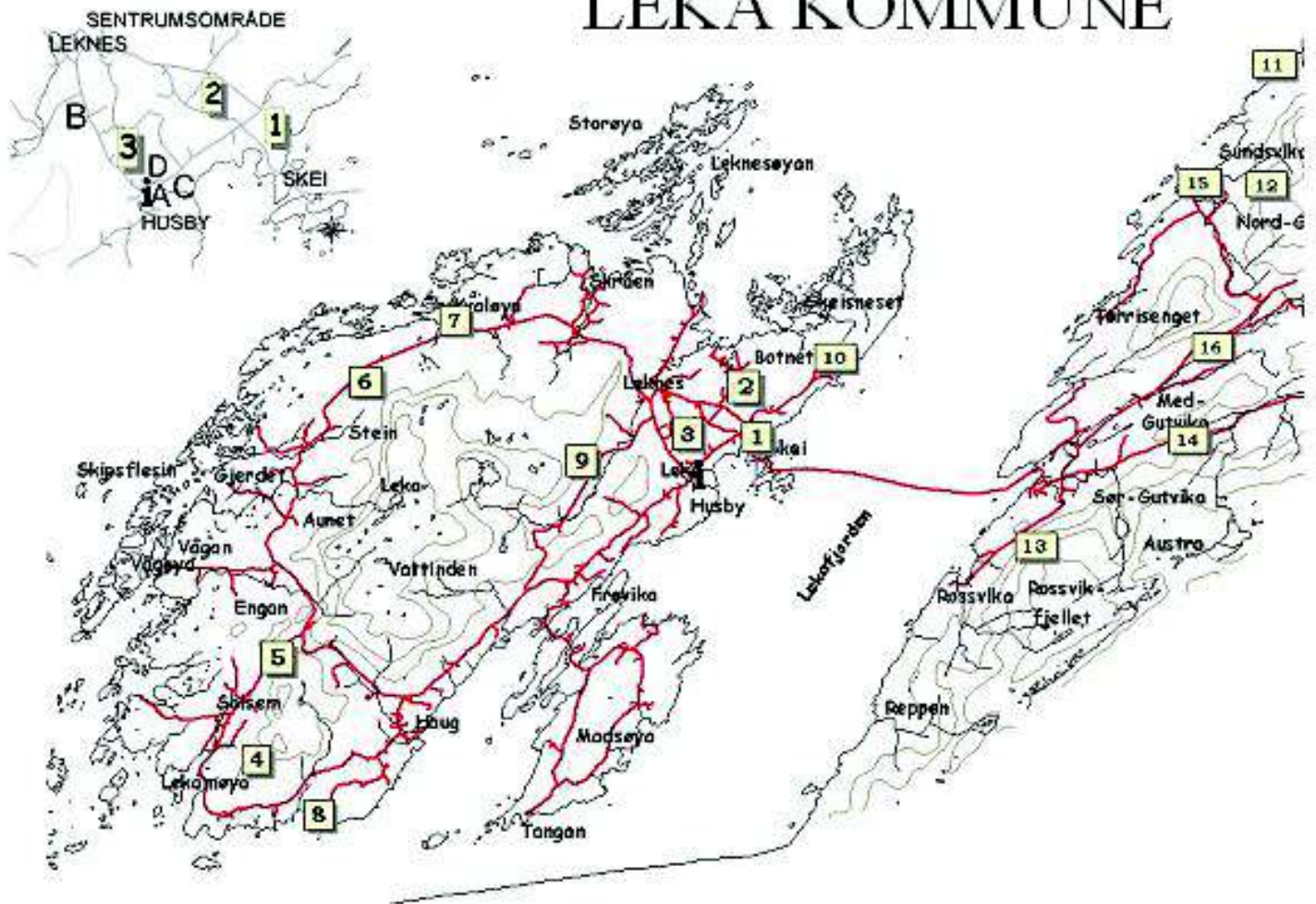

LEKA

- vill og vakker

LEKA KOMMUNE

OVERSIKT - SEVERDIGHETER / FRILUFTSOMRÅDER

1. Herlaugshaugen
2. Leka Bygdemuseum
3. Leka kirke
4. Lekamøya
5. Solsemhula
6. Steinstind/Mannatind
7. Ørnerovet
8. Årdalsstrand
9. Skytterbane Leka
10. Skeisnesset kultursti
11. Her havarerte kaperskipet
"L'Enfant de la Patrie"
12. Liss - Bindalskjerka
13. Svartomnen
14. Sør-Gutvikvatnet
15. Molo ved Nord-Gutvik

16. Skytterbane Gutvik
17. Leka steinsenter

OVERSIKT OFFENTLIG SERVICE

A	Post/butikk/turistinformasjon
B	Butikk, bensin
Skei	Politi
D	Sykehjem/Helsesenter
E	Kommuneadministrasjon
Haug	Byggmakker

HERLAUGSHAUGEN

Herlaugshaugen på Skei er en av Norges største gravhauger og landets største skipsgravhaug. Opprinnelig var haugen opptil 12 m høy, men flere utgravinger på 1700- og 1800- tallet medførte store ødeleggelser på haugen. Haugen er 60-70 meter i diameter og det største menneskebygde byggverk fra før middelalderen nord for Dovre.

Utgravinger på slutten av 1700-tallet forteller oss om at et svært stort skip var gravlagt i haugen. I et gravkammer ble to skjeletter funnet, det ene med sverd ved siden. I tillegg var det et stort forråds-kammer med store mengder av beinrester etter husdyr. En luftekanal som beskrives i 1700-tallets kilder gir oss assosiasjoner med Egypternes pyramider.

Størrelsen på haugen vitner om at her må ha vært gravlagt en svært mektig mann. Snorre Sturlasons beretning om Kong Herlaug som gikk i haug da Harald Hårfagre var på vei nordover, knyttes til haugen. Kong Herlaug valgte å gå i haug fremfor å overgi sitt rike. Kongens bror Hrollaug overga deretter riket og ble satt til jarl over Naumdølafylket. Med utgangspunkt i sagnet har lokale og profesjonelle krefter laget friluftsspelet " Eit spel om Kong Herlaug". Dette framføres enkelte somre under Herlaugsdagene. Spelplassen ligger like ved Madsøybrua.

LEKA KIRKE

Leka kirke ble oppsatt 1867 og er ei langkirke bygd av tømmer.

Kirken er hovedkirke i Leka Sogn av Nærøy Prosti og Nidaros Bispedømme.

I kirken finnes et berømt alterskap fra katolsk tid (1500-tallet). En spennende historie forteller at alterskapet ble skjenket kirken av Dronning Elisabeth etter en strabasjøs sjøreise. Alterskapet ble utlånt til verdensutstillingen i

Amsterdam i 1958, og fikk rosende omtale i media.

I tillegg fins bl.a. fem 1700-talls temperamalerier. Både alterskapet og temperamaleriene ble reddet ut da den gamle kirken ble rammet av lynnedslag og brant ned i 1864.

Leka kirkes alterskap

LEKA BYGDEMUSEUM

Leka bygdemuseum ble stiftet i 1961 og er livsverket til Johannes Furre (1924-1996).

Museet kan vise fram et våningshus fra 1840-tallet, et bur, et kvernhus, et utedo kalt Bispesetet, redskapshus for landbruk, naust og båthus. Det har en imponerende samling av tradisjonelle nordlandsbåter. På tunet står to av kanonene fra det franske kaperskipet "L' Enfant de la Patrie", som forliste i 1798 ved Nord Gutvik.

Leka bygdemuseum er åpent de fleste dager i juli, og ellers etter avtale

Museet eier også steinhytta i Skeisnesset.

SAGNET OM LEKAMØYA

Nord i Hålogaland satt to mektige konger: Vågakallen og Sulitjelmakongen, med Vestfjorden mellom seg.

Begge hadde sine sorger. Vågakallen sin ulydige sønn Hestmannen og Sulitjelmakongen sine syv viltre døtre, som han hadde sendt til Landego, hvor også Lekamøya var.

En kveld får Hestmannen se Lekamøya og de syv søstre bade i sjøen ved Landego. Et eneste blick tenner hans heftige attrå til Lekamøya, som han

beslutter å røve ved midnatt. Til hest i full rustning, med bølgende hjelmbusk og kappen slengt om de sterke skuldrene jager han sørover på sitt midnattsritt.

Jomfruene oppdager ham, og flykter i all hast sørover Nordlandskysten. De syv søstre oppgir flukten og kaster seg ned ved Alstadhaug.

Bare Lekamøya fortsetter flukten mot sør,

mens kongen i Sømna fjellene ved Brønnøysund står og iakttar den ville jakt. Sømna kongen ser den skuffede beiler legge pil til buen, men da slenger kongen sin hatt i vegen og redder den vakre møya, som nå var kommet til Leka. Hatten med hull tvers gjennom falt ned ved Brønnøysund, og i det sola rant ble alt til stein.

SOLSEMHULA

De sjeldne hulemaleriene som her finnes, ble oppdaget av 3 lokale gutter i 1912.

Deretter fulgte en vitenskapelig undersøkelse som viste at dette var et fornminne helt utenom det vanlige. Hulemalerier finnes i Nord Europa kun på kyststripen mellom Nord Trøndelag og Lofoten, ellers må man syd til Frankrike eller øst til Uralfjellene for å oppleve slike.

Solsemhulas bunn ligger 78 m.o.h. og hula strekker seg 40 meter innover i fjellet. Innerst i hula er det et opphøyet parti, som trolig var arena for religiøse eller sjamanistiske handlinger.

Her, akkurat innenfor overgangen mellom lyset og det evige mørke finner vi hulemaleriene. Til sammen ca. 20 menneskefigurer (både med og uten fallos) og et stort kors. Bildene er malt med en rødfarge av sannsynlig mineralisk opprinnelse.

I hulens bunn ble det i et tykt organisk lag funnet en mengde bein av bl.a. sau/geit, minst 5 okser, hest, oter, sel, fisk og mange typer fugler, blant annet den nå utdødde geirfuglen og havørn. Menneskebein av både barn og voksne ble også funnet. Ellers ble det funnet en

del gjenstander både et smykke, redskaper, pilspiss og noe som tolkes som lydinstrumenter.

Funnet av hestebein betraktes som Norges eldste spor etter tamhest. Her var også ildsteder med rester etter brent bein. Noe som tyder på ofring. C14-Undersøkelser av 3 av beingjenstander gir et tidspenn på funnene fra ca 1800 f.kr til ca 200 f.kr.

Hula er fysisk låst med port, og kan utelukkende besøkes sammen med guide. Det gis tilbud om guidede turer på lørdager kl. 14.00 fra juni til ca. 1. september. Utvidet åpningstid midt i juli.

BYGDEBORGENE PÅ STEINSTIND OG MANNATIND

På vestsida av Leka ligger det ville Steinstindmassivet. Her finnes rester etter bygdeborg like nedenfor toppen av den stupbratte Steinstind og på toppen av den flatere Mannatinden.

Bygdeborgene kunne ha funksjon som utsiktsplass, tilfluktssted og/ eller forsvarsverk

Steinstind kan kun bestiges fra nordøst. Svært spennende turmål i svært unorsk natur, men ingen merkede løyper.

LISSBINDALSKJERKA OG SVARTOMN

De to største hulene(grottene) i kommunen. De går 2-300 meter inn i fjellet. Begge er sannsynligvis brukt av folk i tidligere tider som bosted. All ferdsel skjer på eget ansvar. Stor fare for steinras ved huleåpningene om våren.

HORTA OG SKLINNA

Ute i havet vest for Leka ligger de to gamle fiskeværerne Horta og Sklinna. Øygruppene er nå vernet for å ta vare på sjøfuglbestandene. Ferdselsforbud i fuglekolonier i hekkesesongen.

ØRNEROVET

Mange forbinder Leka med Ørnerovet som fant sted 5. juni 1932 i Kvaløya. Vesle Svanhild (3 år) skal ha blitt tatt av en ørn og fløyet opp i Hagafjellet. Svanhild fikk få mèn etter den dramatiske opplevelsen, men hun drømte flere ganger om "stormåsen".

Kjolen og sjalet hun hadde på seg fikk merker etter ørnekle.

Mange har vanskelig for å tro på historien. Flere har forsøkt å motbevise hendelsen, men ingen har greid det hittil.

Mange lekværinger var selv med og lette, og de vil ikke bli stemplet som løgnere. Fjellskrentene hvor ørna bygde reir var stupbratte, så en treåring kunne umulig klart å klatre opp på hylla der hun ble funnet. Strekningen fra gården og opp til fjellfoten ville også vært svært utfordrende.

Steinar Hunnestad har skrevet bok om hendelsen, og Knut Vadseth /Skule Eriksen har laget film om det som skjedde. Boka og videofilm kan lånes ved Leka folkebibliotek.

I Kvaløya er det satt opp informasjonstavle om ørnerovet. Det er også avmerket i fjellet hvor Svanhild ble funnet.

Et par hundre meter bortenfor skiltet er det også satt opp kikkert.

HUSMANNSPLASSEN EVENHAUG

Husmannsstua på Evenhaug stammer fra Gjøta i Nord Horsfjord i Bindal og ble flyttet til Gutvik på slutten av 1800- tallet. Når den laftede stua opprinnelig ble bygget vites ikke. Den 1 ½ etasjes store bygningen er en typisk husmannsstue, og siden interiøret er lite forandret siden 1890- tallet, dokumenterer den godt bo- og leveforholdene for husmannsfamilier for vel hundre år siden.

Husets spartanske kjøkken er godt bevart og vitner i all sin enkelhet om familiens økonomiske kår. På vinters tid var kjøkkenet for kaldt til å brukes, da ble maten laget på stua der den også ble spist. Kildene forteller om armod for husmannsfamilien som bodde på plassen, når nøden var som størst ble barna sendt rundt på nabogårdene for å spørre om en skvett med melk eller litt mel slik at det kunne lages grøt. Det sies at sønnen Halvor en gang ble sendt på skolen med en sukkerbit som eneste skolemat.

Har du lyst innom for en titt, kontakt Paul Guttvik tlf: 74 39 91 27 eller 74 39 9620.

KAPERFORLISET VED NORD-GUTVIK

Flere skipsvrak finnes rundt Leka. Mest kjent er et fransk kaperskip "L'Enfant de la Patrie" som forliste 16. februar 1798, 3 km nord for Nord-Gutvik. De franske kapergastene kom seg i land, og startet en lang og risikabel marsj for å komme seg til Trondheim (ca 32 mil).

I 1988 ble det første gang arrangert en turmarsj til minne om kaperforliset. Løypa går forbi der Kaperskipet forliste. Der er det også satt om ei minneplate over skipsforliset. Kapermarsjen arrangeres hvert år i midten av juli.

friluftsspelet "L'Enfant de la Patrie - da sjørøveren møtt' Gutviklandet", fremført for første gang.

SKEISNESSET KULTURSTI

Helt nord på øya Leka finner vi Skeisneset kultursti som består av et løypenett på i alt 3-4 km, med en familieløype på 1,4 km. som basis. Deler av familieløypa er tilrettelagt for rullestolbrukere, og hele løypa går fint med barnevogn. Det er oppsatt infobokser med informasjon om naturkvaliteter, samt ny og eldre kulturhistorie knyttet til dette området.

Geologien i området er svært spennende, og vi får et innblikk i hvordan Leka er dannet og utviklinga fram til dagens landskap.

Det er registrert mer enn 40 gravrøyser i området. Deler av Skeisnesset er fredet p.g.a. sitt meget interessante og artsrike fugleliv. Steinhytta i Vardevika står åpen for den som ønsker en pust i bakken. Her kan du f.eks. nyte medbrakt mat og kaffe med fin utsikt.

I 1995 ble for øvrig Skeisnesset kultursti kåret til årets friluftsområde i Nord-Trøndelag.

I 2009 fikk gnr. 16 Skei og Skeisnesset tittelen Nord-Trøndelags utvalgte kulturlandskap og er med det et av Norges 22 utvalgte kulturlandskap.

GEOLOGI

Det som slår en først ved Leka er den gul/røde fargen på fjellene (serpentinbergartene). Lekas spesielle geologi vekker interesse både hos geologer og andre besøkende.

For ca. 500 millioner år siden gled kontinentene fra hverandre slik at det ble en sprekke i havbunnen (jordskorpa) ute i Atlanterhavet. Glødende lava fra jordens indre kom da opp i sprekken og ble til putelava i kontakt med vann. På et senere tidspunkt gikk kontinentene mot hverandre igjen. Da har et dypt stykke av den amerikanske jordskorpa brukket av i kollisjonen og blitt liggende igjen som en liten bit (Leka) oppå resten av den europeiske jordskorpa. Denne biten ble snudd på siden, slik at vi på overflaten kan se et tverrsnitt av bergartene som vanligvis ligger lagvis nedover i oseanskorpa. Et slikt tverrsnitt kalles ofiolittkompleks. Leka med sin spesielle geologi, ble i 2010 kåret til Norges Geologiske Nasjonalmonument!

LEKA HAR:

- Europas eneste komplette ofiolittkompleks
- Norges største forekomst av serpentinbergarter
- Norges ferskeste bergart ca. 10.000 år gammel
- Noen av Norges flotteste konglomerater

Det er laget en geologiløype med tilhørende ekskursionskart.

Kart og ekskursionsguide fås kjøpt ved Leka Motell & Camping. Løypa strekker seg over hele øya.

LEKA STEINSENER: Her er Lekas spesielle geologi presentert med skisser, steiner og kart. Det er laget suvenirer i stein fra Leka, smykker, ringer, slipsnåler, telysholdere, vaser osv.

Leka steinsenter har utstilling av steiner og mineraler fra hele verden, men med hovedvekt på Leka og Norge. Blant utstilte steiner er gammel putelava fra Leknesøyene og nyfødt putelava fra 3000 meters dybde ved Jan Mayen (MohnsRidge).

Steiner og mineraler er utstilt i flotte montre med lyssetting..

Åpningstider: Mai - september lørdager kl. 12.00 - 14.00

I juli er det i tillegg åpent på tirsdager og torsdager fra 12.00 - 14.00

Turmål / turløyper

Det finnes mange oppmerkede turløyper i kommunen. Alle merkede løyper og populære turmål er avmerket i Leka kommunes friluftskart. Kartet fås kjøpt bl.a. på butikkene.

Gjestehavn på Skei

I Skeishavna er det gjestehavn med dusj, toalett og vaskemaskin. Leka Båtforening leier også ut sykler.

Overnatting

- **Leka Motell og Camping** tlf: 743 99823, www.Leka-camp.no
- **Kåre Harald Lysfjord** tlf: 743 99836
- **Vertshuset Herlaug** tlf: 74399809/92235132
www.home.no.net/lekapub
- **Karl Oddvar Hakkebo** tlf: 74399853 / 97513146
www.lekautleie.no
- **Gutvik Camping** tlf: 74 39 96 20/ 74399147
- **Nausthaugen hytter** tlf: 92652733 / 74516657
- **Klara Schineller** tlf: 92652733 / 74516657
Bed & breakfast, hytteutleie

Servicetilbud

Skeishavna er Lekas hovedhavn med småbåthavn, gjestehavn, fergeleie og hurtigbåtanløp. Handel, post i butikk og helsetjenester ligger på Husby/Leknes ca 2 km. fra havna. På butikkene er det også mulig å få kjøpt seg en varm kopp kaffe om ønskelig.

Ved Husby Handel finner du Lekas Turistinformasjon tlf: 743 99 770

Husby Handel: Ligger ca. 1,5-2 km fra havna på Skei.

Åpningstider: Man - fredag (09.00) 10.00-20.00

Lørdag 10.00-18.00

Søndag (15.00-18.00) (fra 01/05 - 30/09)

For mer informasjon: Ring Turistinformasjonen

ARRANGEMENTER I JULI

Herlaugsdagene arrangeres hvert år i uke 28/29 og er en uke full av arrangementer og aktiviteter. Dette er en dugnad mellom kommunens lag og foreninger og er et høydepunkt for innbyggere og tilreisende.

VELKOMMEN TIL TRIVELIGE DAGER PÅ DEN EKSOTISKE SAGAØYA LEKA. OPPLEV SJØEN, FOLKET, STEMNINGEN, NATUREN OG KULTUREN.

Hvilke kart dekker Leka kommune?

Statens Kartverk N50-serie i målestokk 1: 50 000

- Kartblad 1725 II (Austra)
- Kartblad 1723 III (Leka)

Leka kommunes Turkart i målestokk 1: 35 000

Fås kjøpt hos butikkene og Leka kommune **ANBEFALES**

Statens Kartverk Sjøkartverket "Den norske kyst" i målestokk

1: 50 000. Kartblad nr 51 fra Dolmsund til Lyngvær

Kartblad nr. 50 Sklinna.

LEGE:

Dagtid mand. - torsd. (0800 - 1530):

Telefon:743 87 000

Utenom kontortid

Telefon:743 99 750

NØDTELEFON:

AMBULANSE: 113

POLITI: 112

BRANN: 110

Kapermarsjen
 arrangeres i Gutvik
 hvert år under Herlaugsdagene.

LEKAFERJA AS

RUTE SKEI (LEKA) – GUTVIK		Helårsrute 2011														Torghatten Trafikkselskap AS			
17-552 Ferjerute		Fremmøte 10 min. før avgang																M/F Leka	
Km		DX67	DX7	7	DX7	7	DX7	DX6	D	DX7	7	DX67	DX67	67	DX7	DX6	DX7	7	DX67
0	Fra Skei	0650	0800	0830	0935	1000	1035	1240	1340	1440	1500	1540	1640	1700	1815	1915	2100	2130	2230
5	Til Gutvik	0710	0820	0850	0955	1020	1055	1300	1400	1500	1520	1600	1700	1720	1835	1935	2120	2150	2250
Km		DX67	DX7	7	DX7	7	DX7	DX6	D	DX7	7	DX67	DX67	67	DX7	DX6	DX7	7	DX67
0	Fra Gutvik	0730	0830	0900	1005	1030	1105	1310	1410	1510	1545	1610	1710	1730	1845	1945	2130	2200	2255
5	Til Skei	0750	0850	0920	1025	1050	1125	1330	1430	1530	1605	1630	1730	1750	1905	2005	2150	2220	2315